

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Popis – charakteristika

Obecné poznatky

- Funkční styl:** prostě sdělovací
umělecký
- Slohový postup:** popisný
(částečně vyprávěcí a úvahové prvky)
- Charakteristika:** Cílem popisu je přiblížení zvolené postavy tak, aby si ji dokázal adresát představit nejen pro stránce vzhledové, ale i po stránce jejích chování, jednání, získal by představu o vlastnostech popisované osoby a o jeho vztahu k jiným lidem apod. Vzhledem k nejednoznačnosti charakteristiky stává se tato součástí mnoha slohových útvarů, uplatňuje se i v jiných funkčních stylech (zejména v uměleckém) a při charakteristice jsou využívány kromě popisného postupu i jiné slohové postupy.
- Kompozice:** Charakteristika se vyznačuje jasností, přesností a logičností, tzn. že je zvolen určitý systematický postup, díky němuž si adresát udělá svoji vlastní představu a svůj vlastní dojem o osobě, která je předmětem charakteristiky. Vzhledem k tomu, že při charakteristice se uplatňuje jak charakteristika přímá (např. prosté vyjmenování vlastností a podstatných znaků popisované osoby), tak i nepřímá charakteristika (přiblížení chování a jednání postavy např. na základě vyprávění nějakého příběhu, v němž je aktérem ona popisovaná osoba), tak se využívají i mnohé kompoziční zvláštnosti, např. dialog.
- Syntax:** Větná skladba je promyšlená a volená tak, aby věty dávaly jednoznačný smysl. Souvětí jsou nekomplikovaná. Při charakteristice nepřímé se často využívá přímá řeč.

Lexikum:

Volba jazykových prostředků je dána funkčním stylem. Při popisu jsou volena slova neutrální, spisovná. Je snaha, aby slovesa „mít“ a „být“ byla nahrazována jinými významovými ekvivalenty. Při charakteristice jsou využívána přirovnání, adjektiva, ale i metafory apod., která však musí být vhodná a tvořit s charakteristikou smysluplný celek.

Specifikum:

Je uplatňována charakteristika přímá a nepřímá, ale i vnější a vnitřní s cílem podání co nejpřesnějšího obrazu o charakterizované osobě.

Příklad:

Nalezni typické znaky pro daný slohový útvar dle následujícího schématu:

- funkční styl
- funkce
- kompozice
- větné a jazykové prostředky
- výpovědní význam

Neobvyklá charakteristika – ne osoba, ani ne zvíře

Výchozí text: Připadám si jako v pohádce Chytrá horákyně.
Ani ne oblečená, ani ne nahá,
ani ne člověkem, ani ne zvířetem...

Zpracování: Charakteristika zvířete, které je „více než zvířetem“. Výchozí text je pro následující charakteristiku inspirativní.

Jezevčík Honzík

Již odmalinka jsem miloval Terezčinu starou školní aktovku. Samozřejmě ji už do školy nepotřebovala. Kdepak by třetáčka nosila takovou oranžovo-fialovou „brašnu“. Jo pro prvňáčky, druháčky byla to aktovka velmi a velmi vhodná, dokonce ji Terezce paní učitelka několikrát během dvou školních let vychválila, ale třetáčka už byla velká holka na tak malou tašku. Jenže pro mě ta taška byla nejlepší. Prostorná, pohodlná, a když ji Terezka ještě vystlala ručníkem, tak prostě bydleníčko k pomilování. Ani na záchod se mi z ní nechtělo, jenže jsem několikrát dostal po čumáčku. To když jsem se náhodou vyčůral do koutku tašky. Je fakt, že za chvíli taška trochu páchla, ale mně to ani nevadilo. Mně spíše voněla, než smrděla, ale Terezčina maminka měla výhrady a dokonce jednou si usmyslela, že budu chodit spát na prosklený balkón. To je přece nesmysl. Jsem pes domácí, a ne balkónový. Mně přece nejde tak o příbytek jako o společnost a tu osamocen na balkóně nenajdu.

Jednou jsem poslouchal, jak se Terezka chlubila Agátce, že její jezevčík krátkosrstý se jmenuje Honzík a že je moc umíněný. Z toho jsem usoudil, že jsem kluk, jezevčík, mám jen krátkou heboučku srst a jmenuji se Honzík. Fakt hezké jméno. Taky se mi stalo, že jednou volala Terezčina

maminka: „Honzo, Honziku.“ Já jsem přiběhl, až mne pálily tlapičky, ale zjistil jsem, jsem nebyl volán já, ale velké kluk Honza. Terezčin strejda. Jejda, ten byl vysoký. Aspoň jsem si připadal jako malý prcek před tím velikánským pánem. Až jsem měl strach, jenže zase tak bojáclivý nejsem, ale malinký jo. Dlouhý, dlouhatánský, a tak trochu jsem tlustý, nožičky krat'oučké a ocásek vůbec ne rovný. Moje očička však jsou kouzelná, taková malinká, ale moc a moc upřímná. Tak mne aspoň popisovala Tereza svojí tetě Haničce. Faktem je, že si sám připadám oproti jiným pejskům divný. Trápí mne to. Nejsem náhodou nějaký nemocný? Nekašlu, nemám rýmu, ani tlapičky mne nebolí, na předních správně pět prstů a na zadních nohách jen čtyři. Čeníšek mám taky v pořádku, protože když maminka pekla kuřátko, tak jsem ho cítil tak moc, že mi až sliny kapaly z tlamy. Tak ta pečínka voněla. Taky slyším skvěle, protože jsem dokonce zaslechl Terezku až z osmého patra, když se vracela ze školy domů a u sklepa otevírala dveře od výtahu. Ihned jsem radostí začal hopsat. Vylezl jsem z tašky, kde pobývám, a netrpělivě jsem holčičku vyčkával u dveří. Netrvalo dlouho a cvak. Tereza odemkla dveře a radostně vstoupila dovnitř spolu s kamarádem Davídkem. Hned se začala chlubit jedničkou v žákovské knížce. Z básničky. Pamatuji si tu básničku z rána, když jsem jí dělal publikum a ona mi ji recitovala. Chtěl jsem zatleskat, ale copak mohu, a tak jsem jí aspoň olízl nožku. Výš jsem nedosáhl. Tereza se ke mně sklonila a podržala mne na hlavě. Prý je moje hlava velmi ušlechtilá a nádherná i díky mým dvěma slechům, které se otáčejí za zvukem vnímám i sebepotíšejší hlásek. Tak jsem taky zaslechl Davídka a předtím ještě svoji Terezku.

„Honziku, podívej, jaké mám nové tričko. To je ale duhové, vid'?" To jse si vyráběla ve škole sama,“ dožadovala se pochvaly Tereza. Musím ji přece pochválit, a tak jsem jí olízl nohu stejně jako ráno. Nevím, o čem to vlastně hovořila, protože její tričko se mi zdálo úplně normální, takové šedé, jako ostatně mi připadá všechno. Prý červené, oranžové, žluté a modré, dokonce i zelené a s fialovými flíčky na rukávech. Vyráběla ho ve škole při pracovních činnostech. Já nevím, ale žádnou barvu než šedou a lehce žlutou jsem nerozeznal. Prý to psi tak mají, ale nechápu, proč mi Tereza o těch barvách na triku povídala. Snad ví, že psi jsou barvoslepí!

Nechal jsem Terezku Terezkou a odebral jsem se ke svému pelíšku. Zrovna mi tam holčička nasypala pár psích granulí. Včera jsem měl dokonce kosti z kuřecí pečínky. To byla ta pravá dobrota. Dnes mám slíbeny další kosti. Už se těším. Mých 42 dospěláckých zubů zvládne rozkousat všechny kosti v mističce. I ty sebevětší. Když jsem byl štěňátko, tak se mi některé kosti nepodařily vůbec rozkousat, a tak jsem je jen olizoval. I to mi chutnalo, ale křup do kosti, to je ta pravá lahůdka. Těch svých 42 zubů nemám dlouho. Asi půl roku, jestli si dobře pamatuji. Tereza ve Světě zvířat našla, že malinká štěňátka mají jenom zubů 28, a tak je mi jasné, že kousat s tak málo zuby byl opravdu problém.

„Pche, ten je divný,“ uslyšel jsem hlas. Terezčin kamarád Davídek stál přímo nade mnou. „Jdi pryč,“ zavrčel jsem na něho. Aby mi tak snědl moje kosti! Otočil jsem se k němu ocasem, ale Davídek nepřestával se mi smát. „Ha ha ha, ten je směšnej. Takovej průavej a dlouhej, jako jitrnice. He he he a jitrnice mám rád a Honzika si dám, ham ham ham,“ pokusil se zarýmovat Davídek. Rozčílil mne moc a moc. „Takovej trouba, ten David, jak se s ním vůbec Tereza může kamarádit,“ problesklo mi hlavou a okamžitě jsem si pomyslel, jaký jsem škaredý a že Tereza se za mne určitě stydí a že mne určitě odloží. A protože jsem moc paličatý, tak jsem se tak rozesmutnil, že jsem se rozhodl odejít. Nic mne nezastaví. Ani sebevětší morková kost. To teda ne. Hned jsem se odebral od nedojedené misky přímo ke dveřím.

„Kampak kampak,“ uslyšel jsem Terezčinu maminku, „na výlet, na výlet?“ „Co je ti potom,“ obrátil jsem se k ní naštvane. „Jdu a jdu a nebudu tady,“ vrčel jsem na ni paličatě. Nevím jak, ale za chvíli jsem se ocitl v jejím náručí. „Copak jste Honzíkovi, děti, provedly. Honzík je nějaký rozlobený a taky se mi zdá smutný.“ V tu chvíli si Tereza uvědomila, že se Davídek Honzíkovi smál a poštuchoval ho. Tušila, že asi toto bude to pravé, proč se Honzík vydal z bytu pryč. Maminka si vyslechla Terezčino povídání o Davídkových poznámkách k Honzíkovi vzhledu. Pokárání dostala Tereza kvůli tomu, že Davídkovi Honzíkovi pořádně nepředstavila, ale pokárání dostal i Davídek za to, že se nesmí druhým vysmívat. „Náš Honzík je přece nádherný jezevčík. Malinký, dlouhý jako jitrnička, paličatý a moc a moc heboučký. Prostě ten pravý jezevčík. Jezevčík nejjezevčíkovatější. Náš Honzík,“ pronesla Terezčina maminka a podala mne holčičce do náručí. Ta

mě zase přenesla k Davídkovi, který se na mne pořádně zahleděl, pak na obrázek jezevčíka v knížce a pochopil, že já, Honzík, jsem ten nejsprávnější jezevčík, jakým jezevčík může být.